

451581

Imprimat legal

26 MART 1926

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

Nr. 11

14

MARTIE

1926

În acest număr: *Legea electorală de Octavian Goga; Rugă de toate zilele, poezie de Teodor Murășanu; Despre credință de Regina Maria; O călătorie la Moscova de Alexandru Hodoș; A murit o presă de Gh. Tulbure, Primăvară de Ion Gorun; Statul fascist de I Bărdășeanu; Colonizarea în Cadrilater de Constantin Henzescu; Regretele regionalismului de Ion Balint; Gazeta Rimată: Romanță de primăvară de Valeriu Paragraf; Insemnări: Opoziția reală; Principiul violenței; Legenda averescană; Atitudini nelămurite; Iarăș legea electorală, etc., etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ Nr. 16

Un exemplar 10 Lei

© BCUCIuj

Țara Noastră

Legea electorală

Legea electorală care, în sfârșit, după îndelungi târăgăneli, a ajuns în dezbaterile Camerei, întâmpină ca toate problemele curente ale vieții noastre politice aceeași atmosferă agitată, dincolo de granițele rațiunii. În mediul viciat de politicianism, rețetele judecății limpezi cu greu pot cere cuvânt; de-aceia și de astădată, în fața unei reforme hotărâtoare, mandatarii națiunii se mențin în diapazonul consacrat al patimilor cunoscute. Nici un revirement nu s'a produs în atitudinea lor măcar acum în ceasul din urmă, când, dacă nu alte considerații, ispitele puterii ar trebui să le potolească gestul și să le îndulcească vorba.

Deslegați, cum am fost totdeauna, de obiceiurile acestei fericite spețe de luminători ai țării, vom schița în treacătfără nicio preocupare de partid principiile la lumina cărora privim ori ce învoire în materie de reformă electorală.

Considerația capitală care ne îndrumă mintea e în primul rând nevoia de-a descătușa politica de sub apăsarea demagogiei destructive. De șapte ani am simțit neconținut trebuința acestei desrobiri morale. Parlamentarismul nostru, intrat într'o recentă criză, numai printr'o astfel de operație mai poate fi salvat. Vina prăvălirii actuale trebuie căutată, de sigur, în multe împrejurări, cari toate laolaltă ne-au împins pe povârniș. E mai întâi vinovată îngustimea de suflet cu care politica lipsită de prevedere din trecutul depărtat a tratat la noi masele populare. Această concreție de egoism al unei clase a făcut ca mulțimea rămasă în afară de exercițiul drepturilor cetățenești să se prezinte cu totul nepregătită în ziua când printr'un salt în necunoscut s'a întronat la noi formula votului universal. Firește, la acest neajuns se alătură și mizeriile fatale ale moștenirilor disperate din patru orânduiri de stat, cari nu s'au putut confunda încă într'o unitate de simțire. Legea electorală adaptată pe repezeală, în temeiul căreia s'a lucrat dela unire

Încoace, își are are și ea insuficiențele covârșitoare. Din toate aceste, țara s'a ales cu un rezultat penibil. Viața politică și-a scăzut nivelul într'un mod îngrijitor. S'a deschis poarta demagogilor acefali cari au transformat prerogativele populare într'o industrie odioasă, iar Parlamentul într'un circ ieften, de unde au ostracizat bunul simț și inteligența creatoare. Ca în ajunul unor vremuri de prăbușire, figuri ordinare de agenți electorali au început să se ivească pe arenă, preschimbând Camera deputaților într'un monument de trivitate. Ori-ce ședință din dealul Mitropoliei confirmă acest trist adevăr. Până nu se va înlătura o asemenea revărsare de prostie răgușită spre incinta reprezentăței naționale, pân'atunci noul stat ieșit dintr'o chinuită așteptare milenară consfințită cu atâtea jertfe nu-și va putea duce la bun sfârșit opera de leguire indispensabilă pentru un început de consolidare.

Ca o consecință a acestei radicale transformări, se impune o nouă formulă de salvare: *ideia de autoritate*, fără de care astăzi ori-ce guvernare se înămolește. Toate guvernele de după război au suferit știrbirea prestigiului lor pe urma unor opoziții lărmuitoare. Tirania minorităților parlamentare e în cele mai multe cazuri izvorul principal al neputinței și inacțiunii. Mergând înainte cu acest sistem, mulțimea copleșită de decepții se va clătina tot mai mult în respectul datorit organelor de stat. Noua lege electorală, deci, întemeiată pe sufragiul universal, care ca ori-ce drept câștigat nu mai poate fi răpit, trebuie să găsească mijlocul de-a se asigura guvernelor viitoare majorități masive. În acest chip se va câștiga platforma unei munci rodnice, reîntronând aici, deodată cu revenirea legalității, și spiritul de ordine cu toate atribuțiile lui logice.

A treia necesitate de căpetenie este înfrângerea regionalismului prin anumite dispoziții ale reformei electorale. Această manifestare vulgară a demagogiei ivită paralel în Ardeal și Basarabia trebuie să-și găsească sfârșitul. De șapte ani încoace s'a exaltat de către nepricepuți populația din provinciile alipite cu tot felul de lozince regionaliste. În ambele flancuri ale vechiului Regat s'a creat asfel în chip meșesugit și s'a întretinut un sentiment de adversitate împins uneori până la ideea tulbure de autonomie. Cine a urmărit cu luare aminte consultările corpului electoral în anii din urmă și a văzut convulsivitatea maselor prin aceste erezii, a trebuit să simtă slăbirea treptată a ideii noastre de stat. Și la Dej ca și la Chișinău a scos capul nenorocita maladie în aplauzele tuturor elementelor centrifuge. A lăsa mai departe să se deslănțuie ravagiile pricinuite de micii potențați provinciali ar însemna să consimțim principiul recăderii noastre la o stare de mozaic ușor de dărâmat.

Cu toate lacunele, actualul proiect de lege are la bază aceste considerații, cari se pun de-acurmezișul destrucțiunii.

De-aceia cugetele oneste ferite de tendințe subversive și neorbite de logica de partid trebuie să se ralieze pentru înfăptuirea acestui corectiv al frământărilor noastre politice.

OCTAVIAN GOGA

RUGĂ DE TOATE ZILELE

*Prin alergarea norilor pe boltă,
Ca niște stupi înfuriați
În fierberea văzduhului de vară,
Cu umbra lor clătinătoare și fugară
Întunecând pământul —
Când îmi ridic privirile în slavă,
O, Doamne, dă-mi să nu văd niciodată
Decât, ca printr'o jalnică dumbravă,
O lume liniștită de otavă...*

*În umbrele ce fug peste câmpie,
Amenințând cu ghiara lor pământul,
Lumina și divină armonie
Ce-o bate ritmic vântul,
Când trece peste pomi și peste ape,
Peste noroadele de ierburi, peste grâne,
O, Doamne dă-mi să nu văd niciodată
Nimic din întunerecul ce fuge,
Decât lumina albă ce rămâne...*

*Pe câmpul chinuit de prea mult soare,
Lăsându-și fruntea 'ndurerat pe-un umăr
Că-și vede 'nsângerată năzuința
Și toată bogăția i fără număr,
Privind în gloate de mărăcișișuri,
Cerșitorind zădarnic o scăpare,
Zădarnic așteptând un strop de apă
Din slava mută și clocotitoare,*

*O, Doamne, pe cumplita morții pată,
Dă-mi să găsec, sub fiecare rană,
Grăunțele și vijorul vieții
Ce mâine vor făși biruitoare...*

*În gândurile reci și răsvrătite
Ce scurmă rar sălbatică 'n adâncuri
Și proiectează vijelii pe frunte
Ca 'n asprele deslănțuiri de munte
Când temelțiile pământului o clipă
Îți pare că se darmă și se 'nneacă, —
În vijelia gândurilor mele,
O, Doamne, dă-mi să nu văd decât gândul
Ce liniștește pururea și 'mpoaă!*

FLOARE CRUDĂ

*Mi-a bătut cu'n vârf de ram în storuri
Râscolindu-mi vijelii de doruri —
Și-am ghicit cine mă cheamă 'ndată.*

*Vesel am pornit cântând pe-afară
În miresme tari de primăvară,
În lumina moale și curată*

*Și 'mbătat de un soare cald și proaspăt
Am putut să strig atâta doară:
„Sfântă și imaculată primăvară“!*

*Ochii-mi s'au oprit apoi pe-un deal
Unde mii de pomișori în rochii albe
Se jucau cu năluciri de salbe.*

*Și, pr.vindu-i unduind în valuri,
Am oftat în suflet: „O, de ce nu-s și eu
Unul dintre pomișorii de pe dealuri!?”*

*Cu întâiul vânt de primăvară
Și cu'nțăia prăbușire de culori
Să mă'mbrac în gingași fulgișori...*

*Ciobănași cu fluer și cu glugă
Să și alunge 'n juru-mi mielușeli,
Să le-aud prin iarbă clopoțeli...*

*Inflorind în fiecare primăvară
Mi-aș desface sufletul pe drumuri
Intr'o caldă 'mprăștiere de parfumuri.*

*Să se-oprească trecătorii, să-mi sărute
Frăgezimea nevinovăției sfinte
Și în gând se mă binecuvinte.*

*Iară eu atunci să mă duc departe
Fericit, cu fulgișorii 'n vânt,
C'am făcut un bine pe pământ!*

TEODOR MURĂȘANU

Despre credință *)

— Scrisoare adresată de M. S. Regina Maria d-nei Maria Poenaru, fostă doamnă de onoare a Reginei Elisabeta —

Se spune: „Credincios ca un câine“. Să fie din pricină că intrupează câinele mai bine decât omul această însușire aleasă?

Poate!

Totuș, eu știu că și la fiii și fiicele oamenilor, se întâlnește „credința“.

Cei cari, după cum spune poetul: „se afixă pe culmi singuratice“ au prilejuri destule pentru a cugetă asupra însemnării cuvântului „credință“.

Noi, capetele încoronate de pe acest pământ, vedem toate lucrurile dintr'un alt unghi decât cei de pe stradă. Mulți își fac o plăcere de a hotărî că este un unghi greșit, deviat prin faptul că ne uităm de sus în jos, și nu față în față sau de jos în sus.

Totuș, poate că tocmai faptul de a nu sta față în față cu lucrurile, de a nu fi înghesuit și împins în mulțime, de a nu fi fără răsuflare din cauza urcușului, ne dă nouă un răgaz pe care cei ce trăesc în vârtoarea vieții nu-l pot avea niciodată.

De pe un munte înalt privind jos în vale, totul ni-se arată nedetecabil ca o hartă — ca un plan. Poate că nu se mai pot bine recunoaște diferențele de nivel, însă vederea este mai largă, mai puțin stânjenită de amănunte... nici un copac, nici o casă, nici un zid nu oprește privirea, toate se întind înaintea noastră, un plan al țărutului, o priveliște fără hotare și fără piedici, ce nu se poate avea decât numai de pe o înălțime.

E poate un lucru de căpetenie pentru un Rege de a nu privi lucrurile cum le privesc cei de pe stradă. Sunt alții în preajma lui,

*) Din „Convorbiri Literare“, anul 58 No. 1 pe Ianuarie și Februarie.

meniși a-i aduce la cunoștință „vorbele străzii”, „punctul de vedere” al mulțimei. El însuși, singuratic cum e, și din înălțimea de pe care privește, trebuie să poată vedea lucrurile în întinsul, în întregul lor, trebuie să aibă privirea mai largă, nesupărată de amănunte și de planul întâi, care ar stânjeni adevărata vedere. Și astfel vede el multe patimi ale omului, le vede, le aude, dar nu-l mișcă, nu trebuie să-l miște; vederea sa nu trebuie să fie întunecată și nici un simțământ personal nu trebuie să tulbure sticla prin care privește.

Iubire, ură, gelozie, invidie, lăcomie, ticăloșie, ambițiune, necredință, devotament, afecțiune. El le vede pe toate, și ca împăratul din povești adesea este ispitit a striga cu glas tare și dureros: „Totul este deșertăciune și umilință sufletească”. Dar chiar vaetul acesta trebuie să-l înăbușe și să nu îngăduie întregii acestei tristeți de a-l orbi și de a-l împiedica să vadă binele care zace sub rău și aurul care și în noroi strălucește.

„Totul este deșertăciune”, da, însă munca este rostul vieții: sbucium, luptă, răbdare, o încordare către bine dincolo de rău, către lumină dincolo de întuneric. „Totul este umilință sufletească”. Da, totuș lupta trebuie dusă zi cu zi, ceas cu ceas, pas cu pas. Nu se poate izbândi fără luptă, mulțumire fără sbucium, scop împlinit fără răbdare. Și inima nu trebuie amărâtă fiindcă a fost deseori înșelată desnădejduită fiindcă a fost deziluzionată. Sufletul trebuie să rămână neatins, mai tare decât nenorocirea, trebuie, când e pus la încercare, să înceteze a pătimi.

Da, astfel trebuie să fi felul celor meniși „pe culmi singuratice”.

Dar atunci cum? nici o bucurie, nici o pace, nici un reazăm? nimeni în care să se încreadă, nimeni pentru a-i ajuta?

Da, da, de o mie de ori da!

Tocmai pentru că toate sunt atât de grele, de aprige, de singuratice într-o lume în care totul este numai deșertăciune și umilință sufletească, tocmai pentru asta cu atât mai glorioase sunt luminele ce strălucesc une ori în calea celor aleși, și care sunt stelele ce le luminează cerul, flăcările la cari își pot încălzi mâinele.

Și printre acestea se află în primul rând devotamentul, uitarea de sine, fidelitatea... Fidelitatea, care se poate întinde dincolo de dorința recunoștinței omenești, dincolo de răsplata pământească, fidelitatea, care se întinde chiar dincolo de mormânt.

Scriind aceste cuvinte, o frumoasă pildă de credință se înalță în fața mea, pilda unei ființe care rămâne credincioasă celei pe care a slujit-o și dincolo de mormânt, iar eu care sunt Regina și văd pretutindeni vanitatea și umilința sufletească, ridic mâinile către Dumnezeu în semn de mulțumire, fiindcă aceste mici lumini cari strălucesc în mult întuneric, dau celor cari mai au dinaintea lor o aprigă și dese ori ingrată muncă, vitejia de a merge înainte, vitejia de-a sfida glaurile care bârfesc și osândesc.

Regina noastră cea d'întâi a fost o idealistă; ea vedea frumosul în fiecă lucră și bunătate în oricare om. Ea a clădit, însă firea poetului care trăia într'însa o făcea să înfrumusețeze întâmplările zilnice,

o făcea să vadă lucrurile mai mari decât erau, o orbeau în fața pericolului, iar în fața falșilor profeți o lăsa fără apărare.

Cea mai scumpă dorință a ei era de a da, de a da mereu. Din inima ei: simpatie, înțelegere, minte — din timpul ei: bani, iar din încrederea ei: ea dădea totdeauna și niciodată nu socotea ce dădea.

Era într'nsa ceva ca încrederea pe care o are un copil în omenire, desamăgită adesea și deseori adânc jicnită sau crud rănită, totuși era deajuns ca un strigăt de desnădejde să se ridice până la ea, și toate încercările triste semănate în calea vieții ei le uita din singura dorință ce avea de a ajuta, mereu de a ajuta.

Cei cu inima seacă adeseori batjocoreau și nu recunoșteau mărinimoasele-i porniri, încât toată viața ei, ea a cules mai mult desamăgiri decât dreaptă răsplată.

Mulți, folosindu-se de încrederea-i binevoitoare, încercau să profite de entuziasmul ei în folosul scopurilor lor egoiste, și pentru cei cari o iubeau era adesea o crudă încercare de a vedea cât de dureros era înșelată, tocmai fiindcă inima ei nu era în stare să înțeleagă înșelăciunea.

Dar a fost și o ființă care, fără să dorească nimic pentru sine, a stat în totdeauna de pază lângă ea, devotată, credincioasă, îngrijorată. Fără îndoială, că nu a fost singura, însă despre dânsa vreau să vorbesc astăzi — nu numai că și-a slujit Regina cât timp a trăit ea, dar fiindcă și-a slăvit amintirea și după moarte, urmând în numele și în gândul ei, acea operă care-i fusese marele vis al vieții.

Care din noi n'a fost mișcat când, într'una din cele dintâi zile ale iernei, a fost desvelită statuia Reginei Elisabeta, chiar acolo în mijlocul tuturor acelor cari, printr'o crudă soartă, sunt lipsiți de lumina zilei, acolo unde se găsește Căminul pe care l'a clădit ea pentru cei ce sunt fără locuință, pentru cei pentru cari zilele nu înseamnă nimic decât întuierec, și cari, mai mult ca oricine atârnă de grăuntele de iubire și de ajutor ce pot culege în calea lor.

Carmen Sylva, în marea ei dragoste pentru tot ce este frumos, înțelesese ce înseamnă nemărginita și grozava nenorocire de a fi orb, de a fi lipsit mereu și întotdeauna de tot ce ar putea puțin îndulci viața.. Să nu vezi niciodată deasupra ta cerul, nici obrazul copilului tău, nici floarea ce miroși, nici stofa ce pipăi. Să nu privești vreodată stelele, să nu vezi niciodată soarele cum răsare mândru, să nu vezi verdeața nouă a primăverii, niciodată nicio lumină, niciodată fața unui prieten! Intunericul! Intuneric fără lună și stele, întotdeauna întuneric dealungul anilor, dealungul primăverii, verii, toamnei și iernei vieții!

Maria Poenaru împărtăși visul Reginei și dându-și seama de munca depusă pentru atingerea idealului ei, ea sprijini străduința neobosită, curagioasă, niciodată împuținată a Stăpânei sale întru atingerea scopului ce și propusese.

Mai puțin visătoare decât Stăpâna ei, ajutoarea credincioasă a Reginei o îndemna adeseori la vederi mai practice asupra lucrurilor și a oamenilor, canalizând ca să spun așa, entuziasmul ei, împiedicând ca o faptă pripită să nu producă un fruct rău.

Plină de dragoste și de o înțelepciune vie și luminoasă, ea a veghiat până la sfârșit, din toată inima, fără bărfeală, lângă Regina ei. Amar a plâns-o, însă a înțeles că înainte de toate, în nici-un fel nu i-ar putea păstra amintirea mai vie și mai sfântă decât urmând opera ei.

Ca urmasă a Carmen Sylvei, ca aceea asupra căreia a trecut sarcina ce purtase atât de credincioasă, și odată cu dânsa și cinstea împovăraătoare de a fi Mama unui Popor, eu mai bine decât ori cine știu cum trebuie prețuite credința neobosită, neschimbată, a Mariei Poenaru.

Îmi place să cred c'am învățat și-am înțeles cum că totul e deșertăciune, că zâmbetele sunt mincinoase, cuvintele sunt fulgi în vânt, și de oarece, prin multe gruetăți, m'am învățat a deosebi adevărul de înșelăciune, cunosc prețul frumoasei ei credințe către o ființă pe care a slujit-o și a admirat-o, către o ființă al cărei suflet l-a înțeles, pe care a iubit-o mai presus de aprecierile criticilor lumesti și de judecata nepăsătorilor.

Îți mulțumesc, prietenă credincioasă, pentru această iubire care știi să o ții caldă în inimă, pentru acest entuziasm care niciodată n'a îngăduit să-ți fie sdruncinat, pentru amintirea ca păstrezi cu sfințenie aceleia căreia i-ai dăruit întregul d-tale devotament.

Îți mulțumesc, și de ar putea să se afle într-o zi cineva, care atunci când și numele meu nu va mai fi decât o amintire, să urmeze munca pe care încerc eu să o fac pentru alții. Ce nădejde mai bună pot avea cei cari „stau pe culmi singuratice“ decât nădejdea că se va afla cine-va care să-i iubească și să-și amintească de ei până dincolo de mormânt, păstrând flacăra iubirei pe care încercară ei s'o poarte printre ființele singuratice, triste, sărmane părăsite, desmoștenite — acei cari n'au pe nimeni către care să-și îndrepte privirea, decât numai pe Mama Regină, a cărei viață, a cărei inimă este a tuturor.

O călătorie la Moscova

— Note pe marginea unei cărți recente —

Din ziua în care fanaticul exilat Vladimir Ulianov Lenin a fost expedit de Marele Stat Major german la Petrograd într'un vagon plumbuit, încercarea de a trece hotarele Rusiei a rămas o întreprindere riscată. Totuș amatorii pentru o asemenea excursie de neplăcere n'au lipsit.

Norocoșii slujitori ai Țarului asasinat, scăpați din mâinile roșii ale tribunalelor revoluționare, — foști înalți demnitari și guvernatori atotputernici, astăzi speculatori ai propriilor lor bijuterii sau portari de noapte prin marile hoteluri europene, — nu manifestă, deocamdată, dorința de a se reîntoarce în patrie, până când mai fiutură deasupra Kremlinului drapelul purpuriu al Sovietelor. Și nici măcar foștii luptători pentru libertatea poporului rus, cari n'au avut nici în clin nici în mănecă cu apusul regim țarist, socialiști de talia dlui Gr. Alexinski sau democrați de felul dlui P. Millucov, nu-și pot îngădui acest lux, de vreme ce bolșevicii — dela revoluția din Octombrie 1918 încoace — au contractat prostul obicei de a-și împușca, pur și simplu, pe adversarii lor politici.

Dar, fiindcă pentru toți locuitorii Europei imensa Republică Sovietică a rămas o tulburătoare enigmă, s'au găsit printre aceștia destui curioși, cari să vrea să se convingă *de visu* despre cele ce se petrec acolo. Comisarii poporului dela Moscova, maimuțărind unele deprinderi ale guvernelor civilizate, s'au grăbit mereu să declare, că primesc cu plăcere pe orice ziarist sau om politic din țările burgheze, care ar dori să urmărească mai de-aproape organizarea comunistă a poporului rusesc. Unii dintre acești vizitatori de ocazie, pilotați cu deosebită amabilitate de agenți ai *Cekei*, — având fiecare cel puțin douăzeci de omucideri la activul său, — s'au întors foarte mulțumiți de ceace au văzut în Rusia de astăzi. De pildă d. Arthur Ransome, scriitor englez. Alții s'au arătat mai puțin mulțumiți. Printe aceștia, vă aduceți

aminte, a fost și d. Ed. Herriot, fostul prim-ministru al Franței. Din România a plecat, nu demult, dl Al. Dobrogeanu-Gherea. Din nefericire, fiul regretatului critic dela *Contemporanul* nu s'a mai întors înapoi, așa că noi nu ne-am putut oferi contribuția noastră pentru cunoașterea mai amănunțită a raiului bolșevic...

Cel mai proaspăt călător întors dela Moscova e dl Henri Béraud, care a vizitat Rusia Sovietică astă vară, și și-a publicat constatările și impresiile sale, — deopotrivă de interesante, — într'un volum atrăgător purtând titlul nesilit: „*Ce am văzut la Moscova*“.

Pentru cititorii cari urmăresc manifestările mai noi ale literaturii franceze, autorul acestor pagini trăite nu e un necunoscut. D. Henri Béraud a fost distins în două rânduri cu premiul Goncourt pentru romanele sale: „*Le martyre de l'obèse*“ și „*Le vitriol de lune*“, iar cronicile sale dramatice din *Mercur de France*, pline de vervă și bun simț i-au creiat repede reputația unui critic de mâna întâia. Pe de-asupra, dl Henri Béraud mai e și un excelent gazetar, ale cărui credințe politice l'au plasat tocmai la aripa stângă a presei democratice. Iată, deci, o seamă de însușiri, cari i-au permis dlui Henri Béraud să scrie, întorcându-se dela Moscova, o carte agreabilă, inteligentă și obiectivă. Adresându-se muncitorilor din Franța, cași celor din Europa, întreagă, dl Henri Béraud se recomandă pe sine astfel: „*Crede cineva, că insultele sau chiar violența pot să schimbe părerea unui om care scrie potrivit cu cugetul său? Mie nu-mi pasă nici de huiduilele comuniste nici de laudele reacționare. Dacă aș fi găsit la Moscova o stare de lucruri mai bună decât la noi, aș fi spus-o tot atât de liniștit. Datoria mea e să scriu cecece am văzut, așa cum am văzut*“.

„*Ce am văzut la Moscova*“ e, prin urmare, mărturisirea unui romancier de talent, a unui gazetar perspicace, a unui socialist militant. D. Henri Béraud a știut să vadă, și a știut, mai ales, să ne spună ce a văzut. Nimic nu i-a scăpat din vedere: dela aspectele exterioare ale existenței de fiecare zi, dedesuptul cărora scriitorul a învățat să ghidească atâtea drame necunoscute, până la înlănțuirea cea mai complicată a mecanismului social. Ne-a adus, cu alte cuvinte, din Rusia Sovietică, două soiuri de documente, deopotrivă de prețioase. Câteva crâmpie de viață adevărată, smulse cu degete pricepute din vâlmășagul mulțimei anonime, și mai multe informații precise, de o evidentă exactitudine, despre felul în care funcționează angrenajul statului bolșevic.

Călătoria la Moscova a dlui Henri Béraud a început la Paris din strada Grenelle, unde e instalată ambasada Sovietelor. În nicio stație de pe întreg parcursul, dela Paris la Moscova, nu se așteaptă mai mult. Autorul cărții „*Ce am văzut la Moscova*“, bucurându-se de oarecari privilegii, n'a așteptat decât o lună.

Primele senzații ale unui călător în Rusia Sovietică nu sunt de loc plăcute. La hotel, unde tovarășa cameristă vine când vrea, și tovarășul rânduș mătură când poate, — de preferință când somnul ți-e mai dulce, — ferestrele n'au perdele dulapurile n'au uși, soneria nu sună și apa nu curge. Hotelul, se înțelege, e al statului, iar persona-

lul de serviciu e constituit în soviet. O cameră costă între zece și douăzeci și două de ruble, după cum vrei să trăiești ca un simplu *mujic* sau vrei să te mai și speli. Douăzeci și două de ruble nu e o sumă de disprețuit. Douăzeci și două de ruble înseamnă doisprezece dolari și jumătate, adică peste 2500 lei, — pe zi ! Un pahar de cafea cu lapte și câteva cornuri costă cam douăzeci și doi de franci francezi. Un fel de mâncare dela douăzeci până la treizeci de franci. O sticlă cu vin patruzeci și cinci de franci. Sunt și nebuni cari beau șampanie, adaugă d Henri Béraud. Aceștia plătesc pentru o sticlă între 500 și 600 franci. (Faceți, dacă doriți, socoteala și în lei.) Autorul adaugă, cu o îndreptățită amărăciune : — „Călători, excursioniști, negustori, cari vă pregătiți să plecați în U. R. S. S. nu uitați, că bolșevismul e clădit pe disprețul bunurilor pământești și cu deosebire pe acela al banului“.

Dar, dacă viața e atât de scumpă la Moscova, cum se face, că populația nu moare de foamă ? Mai întâi, cine spune că nu moare ? Moscova, în care nimeni nu mai râde astăzi, e plină de cerșetori și de vagabonzi. Statul nu se îngrijește de ei. Agenții poliției, cari mișună pretutindeni, n'au alt obiectiv decât să stărpească micul negoț ambulant, ceea ce contribuie și mai mult la mărirea mizeriei populației sărace. Într'un *traktir* soios, iată un fost profesor universitar, care seamănă cu un fierar fără lucru. Această vânzătoare de țigări, fravă și zâmbitoare, e o fostă principesă. Cerșetorul de colo, care-și ține mâna strâns lipită de corp, ca să nu se spună că cerșește, avea odată cel mai frumoși cai din Rusia. Ce s'a schimbat aci ? Se joacă aceeaș tragedie umană. Numai actorii sunt alții. Pentru a se ajunge la acest rezultat s'a vărsat atât sânge și au suferit atâți nevinovați ? (În paranteză fie spus, statistica condamnărilor la moarte, — de cele mai multe ori fără judecată, — e înspăimântătoare. Au fost împușcați, dela 1918 până astăzi: 28 episcopi, 1219 preoți, 6000 învățători, 9000 medici, 54 000 ofițeri, 260.000 soldați, 12 950 proprietari, 355.250 intelectuali, 193.200 muncitori și 815 100 țărani.)

Unde a ajuns Rusia, pe prețul acestor victime ? A realizat, cel puțin, societatea comunistă ? A desființat proprietatea ? A gonit sărăcia ? A socializat producția ? A suprimat mizeria ? Regimul sovietic a fost silit să recunoască zădărnica dezastruoaselor sale experiențe pe tărâmul comunismului. Încă din anul 1921, Lenin spunea : — „Trebuie să ne întoarcem înapoi, să batem în retragere ; comerțul întemeiat pe schimbul în natură n'a reușit. Am ajuns să ne îndreptăm, nu numai spre capitalismul de stat, dar spre regulamentul comerțului, spre recunoașterea banului“... Unitatea monetară a Sovietelor e acum *cernovețul*, care valorează zece ruble aur, ceea ce face cam o mie de lei. Cetățenii cari, în teorie, sunt cu toții în serviciul statului, primesc un salariu în *cernoveți*, care variază după capacitatea lor de muncă, sau după devotamentul cu care servesc cauza comunismului. Prăvăliile, restaurantele, teatrele, trăsurile, locuințele, toate sunt ale statului. Statul absoarbe, deci, în calitate de negustor, cea mai mare parte din salariile pe cari le plătește. Ce mai rămâne înghite impozitul. Statul primește

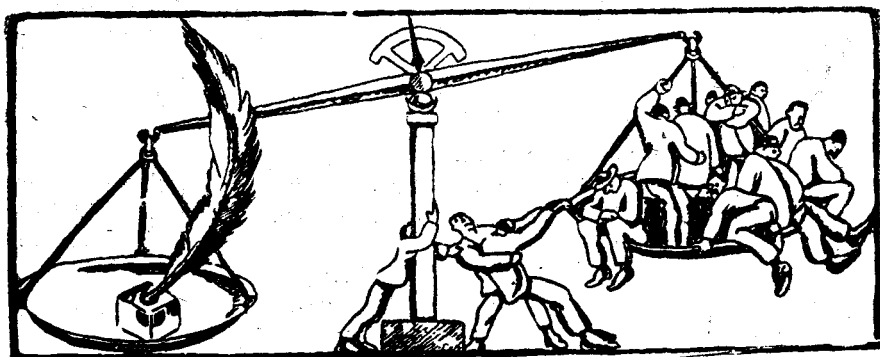
și varsă moneda, fără întrerupere. Statul produce, repartizează bunurile, și consumă. Statul e toată lumea la un loc. Muncitorul, vânzătorul în prăvălie, birjarul, scriitorul nu sunt, luați în parte, decât salariați. Statul e bancher, croitor, librar, proprietar de birji, coafor și hotelier. Statul e modistă...

Cu populația agricolă, cu țaranul rus, lucrurile se schimbă. Bolșevicii au strigat, la început: — „Intrați cu toții în Soviets, pământul e al tuturor!” Dar, după ce pământul a fost arat și semănat, comisarul poporului venea să explice cum stau lucrurile: — „Pământul e al tuturor, adică al statului”. Și statul pune mâna pe recoltă. A urmat atunci o grevă cum n'a mai existat niciodată. Țaranul rus și-a încrucișat brațele, refuzând să asude în folosul statului. O foamete grozavă s'a deslănțuit asupra Rusiei. Sute de mii de oameni au murit în chinuri îngrozitoare. Văzând dezastrul, guvernul Sovietelor recunoștea dreptul de proprietate al țaranului. El încăduțea chiar exploatarea agricole mijlocii, cu cel mult douăzeci de lucrători de fiecare exploatare. La sate, în toată Rusia comunismul n'a existat niciodată.

Unde ex.stă, atunci? Dl Henri Bé aud răspunde: nicăiri. În sprijinul acestui răspuns, ni-se servește o delicioasă convorbire cu dl Kamenev. Președintele Sto-ului s'a mărturisit așa: — „N'am reușit să distrugem toate exploatarea, nici să egalizăm salariile. Suntem într-o perioadă de tranziție. E adevărat, că n'am putut să înfăptuim, nici pe departe, comunismul. Dar în douăzeci, treizeci de ani cel mult, U. R. S. S. va evolua îndestul pentru a fi, în lume, modelul unui regim socialist”. Până atunci, însă, Rusia trăiește fără a cunoaște binefacerile doctrinei bolșevice, sub un regim de dictatură militaristă, lipsită de orice libertate, roasă de boli și de sărăcie, împănată cu agenți ai poliției secrete, ca pe vremea Romanovilor, simțind cum pe de-asupra capului fiecărui pașnic cetățean spânzură amenințarea unei condamnări la moarte pentru cel mai neînsemnat delict de opinie. Cea mai numeroasă națiune din Europa a abdicat dela orice libertate de gândire și dela orice individualitate, transformându-se într'un trist laborator de experiențe marxiste.

Cât despre bietul proletar, rus el nu mai are de-aface, de-acum încolo, cu mai mulți capitaliști. Muncește pentru unul singur, — care e statul. Și statul, în ultimă analiză, e dl Kamenev, dl Stalin și dl Zinoviev, vestita „Troikă”, pe seama căreia au fost abandonate destinele Rusiei viitoare. Doi evrei și un rus. Intr'adevăr, s'a schimbat ceva în fostul imperiu al Țarilor...

ALEXANDRU HODOȘ

A murit o presă

Înainte de invenția tiparului, locul presei și al cărții îl țineau domurile și cetățile. Să ne gândim o clipă la veacul de mijloc. Epopeia măreață a luptelor creștinătății din aceste vremi o povestează doar arhitectura bisericilor. Turnurile înalte și svelte, cupolele uriașe, columnele sobre și statuile încremenate, cu plastica lor sumbră și majestoasă, erau adevărații cântăreți ai evenimentelor și cronicarii epocii. Artele plastice erau expresia generală a gustului estetic, a spiritului public și a ideilor cari frământau lumea.

Mai târziu rolul marmorei l'a luat plumbul. Erau ele și manuscrisele, dar cum scrisul lor se făcea cu greu și cu multă artă decorativă, ele costau mult și astfel erau un lux, un privilegiu al nobilimii bogate. Cartea scrisă constituia un patrimoniu familiar, care se păstra cu grijă și trecea din tată 'n fiu, ca o bijuterie de mare preț.

După invenția lui Gutenberg, elocvența domurilor și a colonadelor a fost înlocuită cu litera topită.

Spiritul uman începe de acum să se fructifice și să se îndrume de produsele tiparului. Gândurile se coboară în mici bucățele de plumb și se răspândesc în lume în mii și mii de forme. Aceste bucățele de plumb, înșiruite frumos una lângă alta, devin purtătoarele ideilor. În ele se'mbracă sufletul, prin ele se transmite în largul lumii adevărul și minciuna, binele și răul, frumosul și urâtul, amorul, iluziile, durerile și idealurile, cu un cuvânt toate sbuciumările sufletului omenesc.

Mare și mărunată este forța cuvântului. Uriașă este puterea gândului tipărit.

Dintr'însa ia avânt cartea și știința, acest soare spiritual, care risipește întunericul lumii materiale și'nfrumusețează viața omenirii.

Din tehnica tiparului se naște și presa.

Astăzi, după câteva sute de ani, ziarul este o uriașă forță motrice a culturii. Numărul și calitatea ziarelor la un popor constituie, așa zicând, barometrul civilizației lui.

* * *

În lumina acestor adevăruri să ne coborâm pe un moment privirile pe pământ și să ne punem o întrebare: cum stăm cu barometrul acesta la noi acasă, în Ardeal?

Ochii mei găsesc că aspectul nu este de loc încântător.

Avem ziaristi în Ardeal, dar n'avem o presă. Avem chiar scriitori, dar n'avem cetitori. Avem teatru, dar n'avem public. Avem librării, dar nu sunt cumpărători de cărți. Avem țărani știutori de carte, dar n'avem cărți pe seama lor, pentru că bibliotecile noastre populare sunt în fașe.

Este o criză a cărții, este o agonie a presei în Ardeal.

Mai mult decât atât: *a murit o presă.*

A murit, zic, pentru că ea a fost odată. Și nu e tocmai mult de atunci. Cine a cunoscut viața noastră publică cu manifestările ei dinainte de războiu, știe, că noi ardelenii aveam o presă, modestă ca tiraj, dar curată și viguroasă ca suflet. Era o presă de credință și de ideal, cinstită, serioasă și entusiastă, ca un dascăl de pe catedră.

Bătrâna *Gazetă* din Brașov, *Libertatea* dela Orăștie, și mai ales *Tribuna* dela Arad erau drapelurile de luptă, în fața cărora se 'nchina un neam întreg. Ele se scriau cu credința preotului, când slujește la altar și se citeau cu evlavie creștinului, când s'apropie de cuminicătură.

Pentru că gazetarul nostru de ieri își înmuia condeiul într'un lichid sfânt: în conștiința apostolatului său.

Gazeta lui era astfel o ogindă curată și o sinteză a spiritului public. Inspirată de tradiția muceniei, ea răspundea unor anumite stări și exigențe sufletești, pentru că în afară de informații și orientări oneste, ea dădea cititorului o anumită doză din propriile sale preocupări spirituale. Răsărită din nevoile superioare ale idealului național, gazeta Ardealului de ieri era un factor de educație, un ferment viu în procesul de civilizare a neamului.

Deodată cu desrobirea politică, firul acestei tradiții s'a rupt. La soarele libertăților idealul s'a topit. Vechii ziaristi, istoviți de lupte și suferinți, unii au scăpat condeiul din mâini, alții s'au adăpostit prin alte cuburi, mânâți de nevoile vieții. Noua generație, călăuzită de noi lozince, n'a înțeles să prindă de coarnele plugului rămas în brazdă și să semene pe urmele bătute de înaintași.

Presa ardeleană de azi prezintă astfel o altă fizionomie și altă culoare. Nefiind răsărită din solul în care-și agită flamura credințelor — mai adesea a lipsei de credințe — ea pare o floare fără rădăcini și deci fără miros. Mai adesea cu'n miros greu și neplăcut, pentru că principalul ei izvor de inspirație este aceea cloacă de intrigi și meschinării individuale, care se ascunde sub eufemismul: politică.

Dacă ieri aveam ziarul-amvon, azi avem ziarul-pamflet.

In loc de ziarul-steag, avem azi ziarul-zdreanță. In locul gazetei de cultură avem o sumă de ciupercuțe veninoase la toate colțurile.

* * *

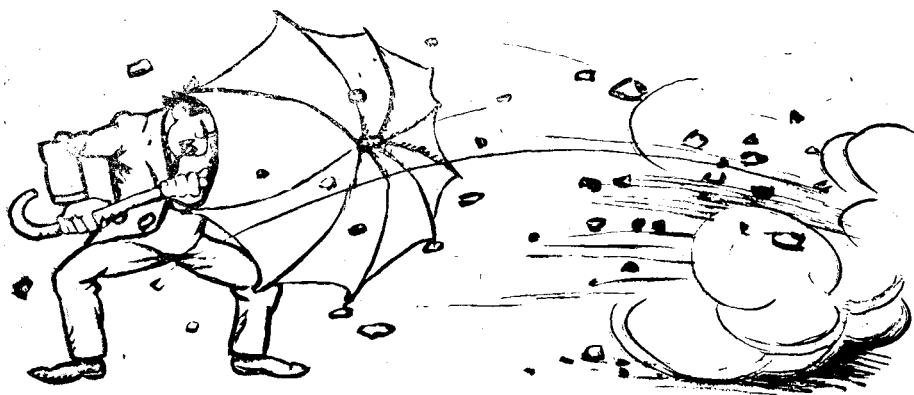
După războiu valorile morale și intelectuale s'au devalvat pe'n-treaga linie, adevărat. Adâncă coborâre a nivelului presei noastre îmi pare însă, că echivalează cu o tragică prăbușire a idolului de pe pedestal. Și decât o presă de tarabă și de otrăvire, prefer elocința curată și senină a plasticeii, dinainte de Gutenberg.

Ardealul însă nu mai poate rămâne cu respirația înăbușită de miasele unor tiparuri inconstiente. El are nevoie de o altă presă, de presa lui proprie. Ardealul, cu tradițiile lui, cere o presă de prestigiu, de cultură și de ideal.

Scriitori și ziaristi, a dat și va mai da acest pământ fecund.

Dacă ei nu-și dau mâna, dacă nu-și întovărășesc gândurile și condeiele pentru a da Ardealului presa de care duce lipsă, — fac păcat.

GH. TULBURE

Primăvară

Ici și colo pete de zăpadă albesc colțuri umbrite, semne rămase de o iarnă grea, cu greu biruită de razele sfioase încă ale primăverii nevărstnice. Dar unde-s razele noi care să redeștepte la viață o inimă amorțită sub strângerea crudă și rece a fatalității?...

O iubise, — nu se poate spune cât o iubise. Din dragoste se luaseră, și în patru luni cât au trăit împreună n'avuseseră vreme, fi-rește, nici unul nici altul să se mai gândească la altceva decât la dragostea lor.

Și de-odată, ca din senin, năprasnica lovitură — de-odată, apoi, desnădăjduirea cumplită care, mai ales în ziua înmormântării, redusese pe omul acela, de obicei atâț de mândru și de puternic, la lașitatea, penibilă de văzut, a forței care se tânguie și se târăște, discordată, incapabilă d'a se reculege în fața unui dezastru ireparabil... —

Nimeni n'a cutezat să încerce măcar a-l mângăia, nici cu o vorbă, nici cu o strângere de mână, atâț îl vedeau toți de pierdut, neînțele-gător de nimic ce-l mai înconjură, — căci mintea par'că i se risipea sfărâmată, neputincioasă d'a cuprinde toată imensitatea nenorocirii ce-l lovise.

Și acum singur, fugind de toată lumea cunoscută, care de altfel avea și ea înțelegerea d'a-l lăsa în pace cu durerea lui, rătăcea toată ziua și până noaptea târziu pe străzi, alegând instinctiv pe cele mai depărtate și mai pustii...

O, ce ar fi dat să poată să nu se mai gândească la nimic, la nimic... Dar cum nu se putea, nu-i rămânea decât încercarea să se înșele, să se distreze singur, atrăgându-și atenția cu sila, cu artificii omului căutând cu ori-ce preț să distreze pe altul, asupra lucrurilor înconjurătoare, asupra bizareriilor arhitecturii de mahală sau asupra ciudățeniilor gustului de aranjament al etalajelor cărciumelor din spre barieră.

Dar, ori-câtă silință-și da, din când în când, fără veste și fără nici o legătură de cugetare, i-se tot lumina în închipuire, iarăși și iarăși, acelaș tablou oribil: ea lovită, în mijlocul unei vieți lipsite de

cea mai mică teamă sau grijă, de aceea boală căzută ca un trăznet și trăgând de moarte, după abia trei zile de zăcere...

Între repede în cea dintâiu cărciumă, da să lege o vorbă oricare, cu cărciumarul, și cu tot dinadinsul se chinula să se pasioneze de interesele, de îngrijirile lui, de prețuri, de afaceri, de vâltoarea vieții...

* * *

Zile, săptămâni întregi de tortură... Și acum, iată și primăvara s'a întors.

Un vânt cald adie din spre miază-zi, umplând aerul de acel parfum vag de vegetație renăscândă, care s'guduie și înviorează simțurile... Crengile copacilor s'au umflat, s'au rotunjit, ca niște artere în care un sânge proaspăt și fecund a svâcnit spre o nouă și puternică viață. Mugurii stau să crape, și de sub coaja lor arămie se arată dungile de un verde palid, din cari va răsări mâine altă podoabă mai deasă și mai stufoasă decât cea trecută.

Tânărul văduv a părăsit stradele pustii și depărtate din mahalalele acum noroioase. Sub soarele căldicel de sfârșit de Martie, plimbarea e mai plăcută pe caldarâmul larg și neted al bulevardelor.

Și lumea, oamenii, par'că nu-i mai sunt așa de nesuferiți. Din potrivă, viața, mișcarea asta îl mai înviorează și pe el; o silă l'a copleșit de marginile de oraș pustii și monotone, de cărciumarii stupizi și bănuitori... Ce căuta el în lumea aceea?... Ce prostie!

Icoana moartei îi revenea și acum, — însă blândă, duioasă, iubitoare... Da, ea îl iubise mult, și dacă moartea i-a despărțit, fără îndoială că ea, de-acolo de unde era, dacă l'ar vedea, dacă se mai vede de-acolo, dacă ar putea să-i vorbească, nimic alt nu i-ar zice decât: trăește, trăește iubitul meu, traful omenesc, traful tinereții...

O, nu, n'avea s'o uite nici o dată, nici odată, inima lui avea să rămână pentru totdeauna locașul amintirii ei neșterse, neștirbite, cadrul icoanei blânde și neuitate a primei femei iubite. Un sacrilegiu, nu...

* * *

Aleea cea mare din Cișmigiu era acum pustie. El singur, cu gândurile lui mai întârzia, rărind pașii și respirând adânc în pieptu-i larg și puternic, aerul, cald, încă de razele soarelui apunând.

Și de cdată, îndărătul lui, niște pași mărunței, scârțâind ușor în nisipul uscat, îl făcură să tresară. Întoarse capul și tresări încă cdată.

Unde mai văzuse figura asta drăguță de fată răsfățată?

— Domnișoară, dacă-mi dai voie să te întreb..

Începuse vorba fără să-și de-a seama, fără să știe ce face, ca și când un altul, nu el, ar fi vorbit dintr'însul.

Și... nu se înșelase. O cunoștea, — o cunoscuse. Și fata râdea. Iși aducea aminte.

Când se cunoscuseră, era tot așa, într'o zi de primăvară...

ION GORUN

Statul fascist

III.

Până la venirea lui la putere, partidul național-fascist nu luase nicio decizie revoluționară; el făcea compromisuri cu organele și oamenii regimului anterior. Luarea prin forța armelor a puterii a fost singurul act ilegal, dar și acesta fu validat prin faptul că Regele a făcut apel la Mussolini să formeze cabinetul, apoi și Parlamentul a venit să-i voteze încrederea.

Veniți la putere, fasciștii puteau să ocupe toate posturile superioare, să creeze organe noi politice și puteau să răstoarne chiar și monarhia. Dar Mussolini nu voia acest lucru, și majoritatea partidului a format ministerul respectând toate regulile statului liberal. El a luat în guvern nu numai fasciști, ci și reprezentanți din celelalte partide politice. Niciun organ esențial al statului liberal n'a fost suprimat: nici Camera, nici Senatul și nici corpurile controlului legal și financiar. El s'a mulțumit să plaseze în toate aceste organe oameni din „clasa dirigență fascistă“, urmărind două scopuri: a recompensa pe acei cari și-au dat întregul lor tribut fascismului și a-i educa în domeniul administrativ și guvernamental pe care cea mai mare parte o ignora.

Prin dobândirea puterii, partidul fascist a devenit și el un organ al vieții oficiale; deoparte prin infiltrarea elementelor sale în organismul statului liberal, de alta prin creierea unor noi demnități publice, în concurență cu cele vechi.

În Rusia, deasemeni, s'a produs o revoluțiune, care are multe puncte comune cu revoluția fascistă și anume: exaltarea minorităților celor mai active, gustul pentru reforme autoritare, dorul după reforme electorale, parlamentare și democratice. Există însă și mari deosebiri între cele două mișcări, nu numai din punctul de vedere al scopurilor economice, comunist la una, și capitalist la alta, ci prin faptul că fascismul a creat noi organe politice alături de cele vechi, pe câtă vreme comunismul a distrus toate organele vechi, substituindu-le prin

ale sale. În Rusia, revoluțiunea a fost complectă: instituțiunile juridice și legislative au dispărut pentru a face loc altora, cari se deosebesc în mod radical. În Italia, noile instituțiuni se afirmă cu o regularitate mai mică sau mai mare alături de cele vechi. În Rusia, schimbarea a fost aproape totală; comuniștii au ocupat majoritatea locurilor, și numai prin excepție admiteau pe câte un om de-al vechiului regim, și acela de regulă domesticit. În Italia, fascistul a fost introdus în organismul de stat ca un ferment, sau ca un parazit dacă vreți; după caz, dar posturile tehnice totdeauna au rămas în mâna oamenilor vechiului regim.

Pentru a înțelege funcționarea exterioară a acestei organizațiuni, dublă și concurentă, a statului și a partidului, trebuie să amintim că personalitatea și voința lui Mussolini domină și dirijează totul. Pentru el, titlurile de deputat, prezident de Consiliu, etc. nu sunt suficiente; a trebuit să se desgroape un cuvânt din epoca romană și din limba lui Dante, *dux, duce*, adică: conducător, șef spiritual, general, inspirator, care să exprime puterea pe care o are, să inspire respect poporului și să-l fascineze.

Prin urmare, *ducele* este totul. În primul cabinet, Mussolini era președinte de Consiliu, ministru de Interne, de Externe, comisar al Aeronauticii și președinte al marelui Consiliu fascist. Alături de duce, oamenii partidului fascist ocupau portofolii și subsecretariate de stat, cu excepția a trei posturi de ministru lăsate pe seama partidului popular și liberal.

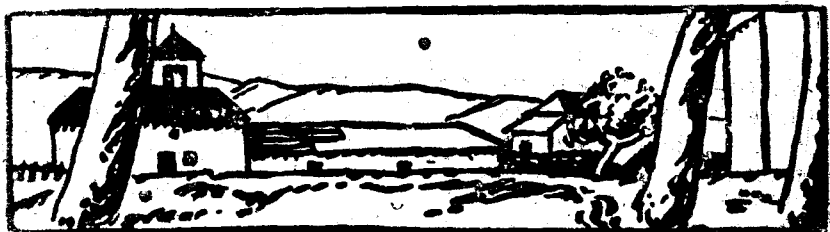
În afară de acest organ central al statului liberal, de cabinet, mai există și un organ de stat fascist, marele Consiliu fascist, care se întrunește la 12 ale fiecărei luni.

„Clasa dirigentă“, care conduce azi destinele statului italian, se compune din: socialiști revoluționari, cari în 1914 erau favorabili războiului, din foștii combatanți, originari în cea mai mare parte din valea Padului și nordul peninsulei; câțiva provin din sindicalism.

Viitorul acestei clase și menținerea ei la putere — independent de soarta șefului ei principal, Mussolini, care ne mai poate rezerva surprize — depinde de abilitatea de a uni elementele fasciste capabile de acțiune și înzestrate cu cunoștințe cu acelea împrumutate de la acelelalte partide sau sfere, care sunt mai la curent cu chestiunile de guvernare și administrative.

Organizația fascistă nu are nimic democratic în ea. Grupele de competență, inspectorii de zone, ofițerii miliției naționale, comisarii politici, cu toții sunt numiți de puterea centrală, în ultima analiză de ducele Mussolini.

I. BĂNĂȚEANU

Colonizarea în Cadrilater

— Mijloace de realizare —

Scriam într'un număr trecut din *Țara Noastră*, că singura soluție care stă la îndemâna guvernanților noștri pentru a realiza siguranța graniței de sud a țării constă în colonizarea Cadrilaterului cu elemente puternice românești.

Dar, pentruca acest proiect al colonizării să nu rămână numai un deziderat fără rezultat practic, trebuie să găsim mijloacele de a finanța această vastă întreprindere națională. De sigur, că gândul nostru se îndreaptă în primul rând la stat, care e dator să ajute materialmente efectuarea colonizării, întrucât aceasta rezolvă, cum am spus mai sus, o chestiune de interes obștesc. Statul a fost însă, la noi, totdeauna sgârcit, și niciodată ajutorul său, chiar când s'a dat, nu a venit la timp. Trebuie să căutăm, deci, o soluție urgentă pentru ajutorarea coloniștilor, o soluție din care să fie înlăturat formalismul greoi al sprijinului oficial.

Coloniștii, chiar acei cari ne vin din Macedonia, unde au avut, de bine de rău, casă, pământ, vite de muncă și numeroase turme de oi, nu aduc cu ei capitalul îndestulător, pentruca dela început să-și poată întemeia o gospodărie. Munca lor e aceea a omului care sacrifică pentru *speranța* zilei de mâine *realitatea* de multe ori mai convenabilă a zilei de azi. Ei sufăr în tăcere cu gândul îndreptat spre viitor. Ei aruncă în pământul românesc sămânța, cu bucuria omului ce-și îmbogățește prin fapta sa țarina strămoșească, și cu mândria celui care se hrănește, din munca lui, pe un pământ liber.

Mulți din ei nu au bani, nici cu ce-și întreține familia până la prima recoltă ce vor culege. Și putem fi siguri, oare, că cele câteva hectare de pământ, în care prin intervenția consilieratului agricol au și intrat în stăpânire, îi vor putea hrăni un an întreg? De sigur că nu. Dar casa, bordeiul în care să se adăpostească? Statul le-a promis câte 50.000 lei de fiecare cap de familie pentru a-și putea construi o gospodărie, promisiune care nu a devenit fapt nici până acum, cu toate

că au sosit în Cadrilater mai bine de o mie de coloniști. Ei pribegesc astăzi de ici colo în sate ostile, printre oameni cari îi privesc cu ură.

Un comitet afiliat societății Macedo-Române a reușit, printr'o perseverență demnă de laudă, să construiască câteva case, întemeind satul Frașer din județul Durostor. Dar ce înseamnă câteva case, când e vorba de o colonizare pe o scară întinsă?

Cei din vechiul Regat sunt și mai de plâns, căci statul nu a adus aici decât pe sărmanii proletari agricoli rămași fără nici o bucată de pământ în satul lor de origine, chiar în urma împroprietării. Ei vin aici, s'o spunem fără înconjur, umiliți și goi. Acești oameni trebuie, deci, neapărat ajutați dacă vrem să facem din ei nucleul unei clase rurale românești, independente și patriote, altfel vor intra sub influența elementelor dizolvante străine, care-i pândesc din umbră.

Ce e atunci de făcut?

În primul rând, pentru cei din Macedonia se cere o intervențiune din partea ministerului nostru de Externe pentru a se grăbi lichidarea bunurilor lăsate de coloniști în țara de unde pleacă și achitarea sumelor aferente, de urgență, celor veniți. Dar cu aceasta nu se rezolvă decât în parte chestiunea.

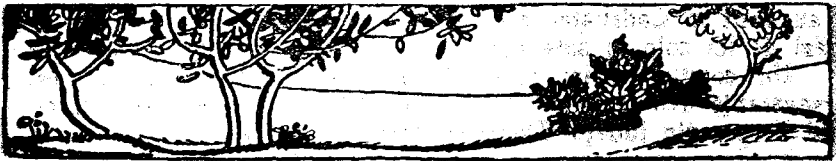
Ceeace trebuie să rezolvăm e mijlocul de a scontă munca românilor veniți în Cadrilater pe cel puțin câțiva ani. Ne trebuie, deci, o bancă, al cărei scop principal să fie ajutorarea coloniștilor.

Nici o operă mare nu s'a realizat în nici o țară din lume numai cu intervenția statului. Ajutorul pe care bunii români vor ști să-l dea colonizării va face ca opera aceasta să capete un caracter într'adevăr național. Apelul nostru e pornit din adâncă convingere, că așezarea coloniștilor în ținutul Dobrogei de sud constituie pavăza de apărare a întregii noastre națiuni, căci o națiune nu se poate consolida decât între granițe bine apărate.

Oricât am fi de pătrunși de ideile noi ce-și fac loc în lume, nu e, cred, timpul ca vigilența românului să lăncezească. Să nu ne culcăm pe laurii câștigați. Să privim în față realitatea și să căutăm s'o transformăm după interesele și aspirațiile noastre.

Banca de ajutor a coloniștilor ar îndeplini rolul de transformatoare a realității Cadrilaterului. Prin ea, munca românului ar fi pusă în valoare. Prin ea, produsele lui nu ar fi speculate de străini. Prin ea, inițiativa românească ar putea fi încurajată, colonistul și-ar putea construi mai repede casă, cumpăra plug, animale de muncă, sămânță. Banca ar întreprinde tot odată între românii veniți aici acea solidaritate națională, care, intrată în suflete, creiază un mare popor. Iată de ce adresăm acest apel tuturor bunilor români de pretutindeni, pe cari chestiunea colonizării Cadrilaterului îi preocupă, de a ne ajuta în această operă de salvare națională.

CONSTANTIN HENTZESCU

Regretele regionalismului

Partidul național s'a hotărât să combată din răspuțeri noua lege electorală, cu care Parlamentul actual își sfârșește activitatea sa legislativă, unificând, în sfârșit, cele patru sisteme deosebite, pe temeiul cărora s'au făcut până acum alegerile în România-întregită. Pricina nemulțumirii partidului național e cunoscută. Ați aflat-o din epistolele dlui Iuliu Maniu și din articolele dlui Albert Honigman. Obișnuit să exprime cu vorbe mari toate micile sale nenorociri, fostul președinte al Consiliului dirigent anunță că s'a declarat război țării întregi, iar bătăiosul mucenic al presei din strada Sărindar scrie, cu litere speriate, că ne aflăm în fața unei veritabile lovituri de stat.

De ce se agită cei doi matadori ai democrației române? Pentru că, după cât li-se pare dumnealor, noul proiect de reformă electorală e prea zgârcit față de partidele căzute în minoritate și prea darnic față de partidul care obține cel mai mare număr de voturi pe întreaga țară. Cu alte cuvinte, iese puțin cam ciuntită rețeta plină de surprize a reprezentării proporționale.

În ceace ne privește, noi suntem de părere, că această ciuntire a reprezentării proporționale, datorită căreia grupările rămase în minoritate vor reuși mai puțin să saboteze opera unei guvernări constructive, nu e o nenorocire atât de mare. Se va face mai puțină demagogie înaintea urnelor, vor fi mai puține scandaluri la Cameră, și se va mai reduce puțin numărul partidelor inutile, cari încurcă lucrurile la noi în țară de vreo șapte ani încoace. Dar argumente se găsesc, totdeauna, în sprijinul oricărui punct de vedere. Să cercetăm pentru ce s'a supărat partidul național, și să vedem dacă are sau nu dreptate să se supere.

D Iuliu Maniu vorbește, cu orice prilej, în numele Ardealului și al democrației. În numele Ardealului și al democrației respinge și noua lege electorală, care nu se arată destul de generoasă cu minoritățile. Să nu uităm însă, că legea electorală aplicată până acum în Ardeal, ignorează cu desăvârșire principiul reprezentării proporționale. Cine a făcut această lege? Ce întrebare! D Iuliu Maniu, se înțelege...

Nu e prima probă a unei perfecte duplicități din partea amabililor

noștri adversari. În faimoasele hotărâri dela Alba Iulia, ticluite de câțiva fruntași ceremonioși adunați într-o cameră de hotel, partidul național se angajase să dea poporului o reformă electorală întemeiată pe votul universal, egal și secret, cu reprezentarea proporțională a minorităților. Dar, după ce Consiliul dirigent s'a instalat, destul de comod, în diferite edificii publice din Sibiu, și după ce d. Iuliu Maniu s'a văzut, dintr'odată, beneficiarul unui guvern fără răspundere parlamentară, a ticluit repede și un fel de lege electorală, cu vot universal, egal și secret, dar *fără* reprezentarea proporțională a minorităților. Adoptând scrutinul uninominal, împărțind întreaga provincie în cercuri electorale cari alegeau un singur deputat, proclamându-se rezultatul pe baza majorității absolute la primul scrutin și pe baza majorității *relative* în balotaj, d. Iuliu Maniu s'a îngrijit ca reușita candidaților din opoziție să fie cât se poate mai grea. E și explicabil. D. Iuliu Maniu era atunci la putere...

În legea electorală a Consiliului dirigent, sub regimul căreia s'au făcut trei alegeri în Ardeal, reprezentarea proporțională a minorităților a fost, într'adevăr, suprimată cu desăvârșire. Să luăm, de pildă, cazul unei singure circumscripții, ai cărei alegători sunt chemați să aleagă un deputat în Parlament. Să zicem, că se prezintă la vot 6000 de alegători, având să se pronunțe între trei candidați. Candidatul A, al guvernului, obține 2500 voturi, iar ceilalți candidați, B și C, ai opoziției, unul 2000 voturi, celălalt 1500 voturi. Se declară balotaj. La al doilea scrutin nu se prezintă decât 5000 alegători, iar candidatul guvernamental A e ales cu 2501 voturi. Unde e reprezentarea proporțională? Prin cine e reprezentată... minoritatea de 3499 alegători din cei 6000 câți s'au înfățișat la întâiul scrutin? Prin... majoritatea de 2501 alegători, câți au asigurat alegerea, la balotaj, a candidatului cu cel mai mare număr de voturi?

Acesta e cazul unei singure circumscripții. Să examinăm acum efectele legii dlui Iuliu Maniu în ceea ce privește rezultatele generale. Să presupunem, că un partid politic, potrivit acestei legi, pune candidați pretutindeni și obține un număr însemnat de voturi în fiecare circumscripție electorală, dar nu reușește nicăeri să obțină majoritatea, deci nu i se atribuie nicăeri niciun mandat. Cu toate acestea, se poate foarte ușor întâmpla, ca partidul ieșit din alegeri fără *niciun* reprezentant în Parlament să fi întrunit aproape tot atâtea sufragii cași partidul care le-a câștigat *pe toate*. Legea electorală a guvernului actual e, în orice caz, mai dreaptă, căci sufragiile obținute de fiecare partid de opoziție pe întreaga țară se adună, și e destul ca ele să valoreze 2 la sută din voturile exprimate pe întreaga țară, pentru ca partidul în chestiune să câștige dreptul de a fi reprezentat în Parlament.

Fără să mai demonstrăm mult, e evident pentru oricine, că din punct de vedere, să zicem democratic, căci vorba pare să fie la modă, s'a făcut un pas înainte dela legea dlui Iuliu Maniu la legea propusă acum la Cameră. Atât e de ajuns să spunem, ca să se vadă, că nu de dragul democrației respinge partidul național o reformă, care e *mai înaintată* decât aceea pe care el însuși a realizat-o când o avut prilejul

s'o facă. Atunci? Altul trebuie să fie motivul necazului? Desigur, și îl vom arăta mai la vale.

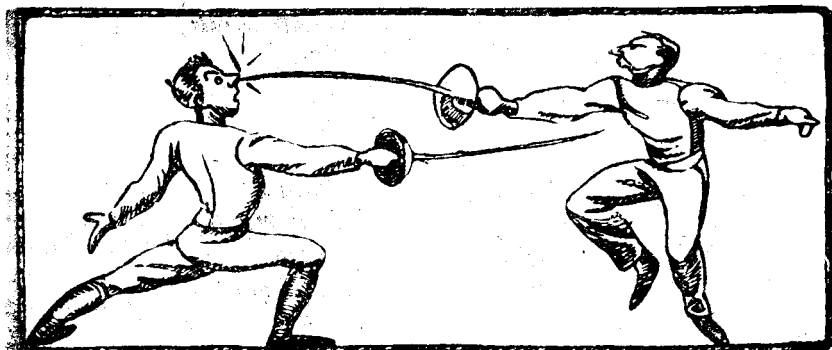
Noua lege electorală e o lovitură pe care regionalismul politic o primește drept în față. Nu e cea dintâi, dar s'ar părea, după strigătele cari se aud în jurul nostru, că e ultima. Cariera micilor agitatori de răspântie se va sfârși în curând. Lozincile separatiste nu vor mai găsi răsunet. Electorii provinciali vor fi înghițiți de năvala voturilor de pe întreaga țară. Notele de particularism militant sunt sortite să dispară, înecate în marele tot. Ideia unității politice se ridică hotărâtoare de-asupra tuturor tendințelor centrifugale, devenind un principiu determinant în compunerea reprezentanței naționale.

Cititorii *Țării Noastre*, cunoscând prea bine temeiurile luptei noastre pentru consolidarea politică a României-întregite, vor înțelege ușor pentru ce nu ne vom război cu o lege, care acordă fiecărui partid dreptul de a avea reprezentanți în Parlament numai în măsura în care propaganda sa găsește răsunet *pe întreaga* suprafață a țării. În felul acesta, toate partidele vor fi nevoite să țină seamă de interesele generale ale statului, sacrificând egoismul local pe altarul unui ideal comun.

Iată ceace nu vrea să accepte partidul național. Iată concepția cu care nu se împacă d. Iuliu Maniu. Iată de unde isvorăsc regretele regionalismului. Dar, ne poate obliga cineva să ținem seama de ele?

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Romanță de primăvară

— Cu motive politice —

*Dinspre apus a început să bată
Un vânt ușor, cu aripi de parfum...
Pe 'ntregul cer nu se zărește-o pată,
Și berzele, desigur, sunt 'pe drum.*

*Grozava iarnă zace în cenușe,
Și nimenia nu plânge 'n urma ei,
Am pus căciula, iarăș, după ușe,
Și ne zâmbesc întâii ghițoci.*

*În curtea noastră, plină de lumină,
Cocoșul crai cu aere de lord,
S'a dat în pertractare c'o găină,
Și 'ncearcă să încheie un acord.*

*Un nuc rotat la soare se 'ncălzește,
Senin și calm, de parc'ar fi etern,
Un mugur plin de sevă încolțește
Pe creangă veche, ca un nou guvern.*

*Un domn în vârstă, cu mustăți cănilte,
Promite unei jete — bunătați!..
În cameră e gata s'o invite,
El nu se teme de minorități.*

*S'a dus departe crivățul sinistru /
Gardistul meu, modest, nu ca Maniu,
Nu se visează ditamai ministru,
Lui îi ajunge-o bancă 'n Cișmigiu.*

*Numai Ghiulucă, părăsit, oftează,
Căci Iorga a fugit peste hotar,
Și 'n timp ce toată firea jubilează,
El vegetează 'n umbră, solitar...*

VALERIU PARAGRAF
— specialist în chestiuni
de regulament —

INSEMNĂRI

Opoziția reală. — Am disprețuit totdeauna, așa cum se cuvine, rău-miroșitoarea obrăznicie a gazetelor din strada Sărindar, cari își închipuiesc că pot să pronunțe în voie sentințe definitive în ceea ce privește rostul diferitelor partide din România întregită. De la înălțimea călimărilor lor improvizate, de unde curg în valuri greșelile de gramatică, toți acești cavaleri ai scrisului românesc, ai căror bunici își dorm somnul de veci în pământul Galileii, ne judecă, ne osândesc și ne laudă, cași cum cugetul a paisprezece milioane de români n'ar ști să vorbească altfel decât prin graiul lor cu reminiscența de idiș. E o îndrăzneală, pe care n'am tolerat-o cu niciun preț, preferând de o mie de ori să cătem definitiv în disgrația acestor suspecte tipărituri cotidiene, decât să le recunoaștem privilegiul de a ne aprecia. Căci ar fi prea trist, dacă n'ar avea dreptul să trăiască decât acele idei

politice și acele curente de simțire, cărora d. Albert Honigman ar consimți să le dea un certificat de sănătate!

Iată pentru ce ne-am emoționat prea mult, deunăzi, când cele două oficioase ale democrației integrale, *Adevărul* și *Lupta*, s'au hotărât să ștergă partidul poporului de pe lista partidelor cari fac guvernului liberal o opoziție reală. Știm din propria noastră experiență, că nicio condamnare la moarte a tribunalului marțial prezidat de d. C. Grauer nu s'a executat până acum. Dimpotrivă, osândiții sunt mai zdraveni decât oricând...

Să cercetăm, totuș, motivele unei judecăți atât de aspre. Pentru care crimă (împotriva democrației, firește!) a fost pus la index, în registrele incoruptibilor publiciști, sârmanul partid al poporului?

Vina, într'adevăr, e de nedescris Solicitat de celelalte două partide din opoziție, de partidul național și cel țără-

nesc, să înceapă o campanie violentă împotriva legii electorale propusă de guvernul liberal, d. general Averescu, șeful partidului poporului, a răspuns, la început, că nu se poate pronunța înainte de a cunoaște cuprinsul definitiv al proiectului, apoi, după ce proiectul a fost comunicat în forma lui actuală, a adăugat că nu se poate lega să împiedice votarea unei legi, ale cărei principii nu sunt în dezacord cu vederile sale. Nimic mai simplu și mai logic. Înseamnă, oare, că partidul poporului a încetat de a mai face opoziție reală guvernului liberal, care de altminteri e pe ducă, numai fiindcă nu dezaprobă un proiect de lege pe care nu-l găsește chiar așa de primejdios pentru democrație?

Această pară să fie părerea Graurilor dela *Adevărul* și a Honigmanilor dela *Lupta*. Pentru aceștia, adevăratul partid de opoziție e numai acela, care ține să combată chiar și reformele pe care el însuși le preconizează.

Aferim!

Principiul violenței. — Zilele trecute, pe peronul gării de Nord, s'a desfășurat o demonstrație politică. I s'a făcut dlui dr. N. Lupu, la întoarcerea sa din străinătate, o primire plină de însuflețire din partea numeroșilor săi prieteni, aderenți și admiratori. Neostentitul fruntaș țărănist, al cărui temperament combativ i-a asigurat multe simpatii, se bucură de o netăgăduită popularitate în mijlocul unei anumite părți din populația Capitalei. Nimic mai firesc, deci, decât urările și uralele cu care a fost întâmpinat la coborârea sa din tren. Gestul n'are în sine nimic supărător și noi l'am înțeles foarte bine.

A și adversarii ai dlui dr. N. Lupu au fost însă de altă părere. Aceștia, apreciind cu o severă măsură activitatea publică a fostului ministru de Interne,

s'au îndreptat spre peronul gării de Nord cu gândul de a-i face o manifestație ostilă. Printre strigătele de „trăiască“ s'au amestecat astfel și câteva huiduieli. Afară de flori s'a mai aruncat și cu ouă clocite...

Cel puțin așa scriu gazetele dela București, ai căror reprezentanți au fost, ca totdeauna, de față.

Dar, dacă faptul a fost înregistrat cu o egală grabă, de întreaga presă, comentariile acestuia au diferit unele de altele. *Universul* dlui Stelian Popescu, deși adversar declarat al dlui dr. N. Lupu, împotriva căruia a dus și duce o violentă campanie, s'a silit să fie cât mai obiectiv, anunțând pur și simplu că d. dr. N. Lupu „a fost primit de partizani cu flori și cu aclamații, iar de altă mulțime de cetățeni cu fluierături și ouă clocite.“ Abia dacă lasă să se înțeleagă, că aclamațiile și florile veneau din partea câtorva „partizani,“ (mulți sau puțini, nu ni se spune) pe când fluierăturile și ouăle clocite erau ale unei „mulțimi de cetățeni...“

Nu tot așa stă cazul cu *Adevărul*. Oficiosul dlui Kalman Blumenfeld, pe obrazul căruia, în decursul timpului, s'au rătăcit nenumărate palme, — nu tocmai academice, — oficiosul dlui Kalman Blumenfeld, zicem, a luat față de acest regretabil incident o atitudine și mai regretabilă. Spre surprinderea noastră, și în dezacord cu propriile sale rezerve de curaj, *Adevărul* face o imprudentă apologie a violenței. Căci *Adevărul* ține, din întâmplare, cu d. dr. N. Lupu. (E o dragoste suspectă, care i-a adus acestuia mai multe neplăceri decât servicii.) Și, în această calitate, *Adevărul* tună și fulgeră împotriva grupului care a manifestat ostil. Iată ce scrie, negru pe alb, blândul monitor oficial al *Ligei drepturilor omului*: „Pe peronul de plecare, un grup de vreo 40-50 de cuziști se adunase pentru a face o manifestație ostilă. Câteva fluierături înă-

bușite de uralele mulțimei n'au putut avea efectul dorit de cei cari puseseră la cale contra-manifestația. Dealtfel, tulburătorilor *li s'a administrat* de către cetățenii din imediata lor apropiere o *corecțiune*, care a determinat pe cuziști să dispară în grabă.

Cu mai puține eufemisme, *Adevărul* vrea să spună, că „turburătorii” cu pricina au mâncat, pur și simplu, bătaie. Și *Adevărul* se bucură. Fiindcă *Adevărul*, care țipă să audă toată Liga Națiunilor, când i se trag două palme unui samsar din Târgul-Cucului, nu-și poate reține satisfacția în fața „corecțiunii” pe care partizanii dlui dr. N. Lupu „au administrat-o,” după versiunea sa, „cuziștilor.”

Nu mai relevăm această contrazicere. Suntem obișnuiți. N'a găsit *Adevărul*, atâtea cuvinte înduioșătoare pentru Max Goldstein, tristul erou al bombei dela Senat, despre a cărui crimă oribilă s'a vorbit în coloanele presei din strada Sărindar ca despre un gest frumos? Ceeace nu l'a împiedicat, nu mult după aceea, să protesteze cu cele mai groase litere tipografice, în numele celor mai sfinte principii de libertate, împotriva bastoanelor incasate de d. Iacob Rozenthal. Nu ne mirăm, prin urmare. Dar, nici „turburătorii” dela *Adevărul* să nu se mire, dacă într'o bună zi se vor trezi că „li se administrează” o oarecare „corecțiune” din partea „cetățenilor” indignați.

Plângerea lor de atunci va sună cam fals, după bucuria de acum.

„Legenda averescană”. — Cu o hazlie stăruință, toate ziarele partidului național, dela *Cuvântul* dlui C. Gongopol până la *Patria* dlui I. Agârbiceanu, vorbesc despre „imposibilitatea” venirii la guvern a partidului poporului. În fruntea fiecărui număr, litere cât pumnul anunță pe cititori că totul nu e decât o legendă, pusă

în circulație (după cum se vede) de adversarii politici ai dlui general Averescu. Atât de chinuitoare e teama acestora, că partidul poporului va fi chemat, nu peste multă vreme, la cârma țării, încât ei înșiși caută să se înșele, strigând în gura mare, zi și noapte, că acest lucru nu e cu putință. Suntem convingși, că nu-l vor crede nici după ce se va întâmpla.

Zilele trecute, dl general Averescu a fost primit în audiență de Rege. E de prisos să mai spunem, că președintele partidului poporului, care numai de lipsă de seriozitate nu păcătuiește, și al cărui cumpăt în vorbă e numai una din marile sale însușiri, a păstrat cea mai desăvârșită discreție asupra convorbirii pe care a avut-o cu Suveranul. Cine își inchiupie altfel e sau un naiv, sau un imbecil. (Ceeace, câteodată, e acelaș lucru). Cu toate acestea, urmăriți mereu de obsesia unei chinuitoare autosugestii, reporterii dlor Iuliu Maniu și Nicolae Iorga, — acești frați siamezi ai politicei românești, — au dat alarma, lansând în lume nerozia : — „Dl general Averescu și-a convocat partizanii, anunțând că Regele i-a făgăduit să-l aducă la putere ! Să nu credeți ! Partidul poporului se laudă ! Nu-i nimic adevărat ! Nu se poate ! Nu se poate ! Nu se poate !”...

Și cu toate acestea, după credința noastră, se va putea. Nu pentru că dl general Averescu ar avea, în această privință, vreo asigurare din partea Suveranului, al cărui cuvânt se va auzi abia atunci când criza de guvern se va declara pe față, ci pentru că, în împrejurările actuale, partidul poporului e singurul organism politic capabil să guverneze țara prin propriile sale forțe.

Acest advăr se poate demonstra: Pe de-o parte, prin zăpăceala celorlalte două partide de opoziție, cari n'au

ajuns să se înțeleagă între ele după patru ani de pertractare, și cari, unite chiar, n'ar alcătui decât un subred mozaic, fără chiagul aceloraș năzuinți, incapabil de a cârmui; pe de altă parte prin meritele câștigate în trecuta sa guvernare de partidul poporului, care, pe de-asupra greșelilor inerente lipsei de experiență, și-a creiat merite incontestabile prin restabilirea ordinii, realizarea legii pentru împroprietărirea țăranilor, pregătirea reformei financiare, desființarea guvernelor provinciale, unificarea monetară, restabilirea circulației pe căile ferate, — pentru a nu vorbi decât despre actele sale de căpetenie.

Acestea nu sunt o legendă. Sunt fapte de netăgăduit, cari vor fi luate în seamă, desigur, la rezolvarea succesiunii liberale. Restul e sau bălbăială de om speriat, care nu scapă niciodată de ce i-e frică, sau intrigă proastă de fanariot cu barbă...

Atitudini nelămurite. — Nu se poate tăgădui, că minoritatea maghiară din Ardeal și Banat se găsește într-o regretabilă criză de orientare politică. O bună bucată de vreme s'a abținut de la orice manifestare de viață publică în cadrele statului român. Apoi, dându-și seama că va trebui să se pună de acord cu realitatea, partidul maghiar a început să privească mai cu atenție în jurul său, căutând să deslușească în rândul partidelor noastre de guvernământ pe acela care ar înfățișa cele mai serioase garanții în vederea unei înțelegeri.

Partidul liberal, a cărui ostilă indiferență pentru tot ceea ce privește nevoile provinciilor alpine e cunoscută, nu l'atrăgea. Cutoate făgăduielile înscrise în hotărârile celebre dela Alba Iulia, partidul național, al cărui Consiliu dirigent era încă în memoria tuturor, nu oferea nicio garanție de sinceritate.

Partidul țărănesc, mai generos poate decât toate celelalte, nu părea că va fi chemat în scurtă vreme la cârma țării. Conducătorii maghiarimii ardelenene s'au îndreptat, deci, spre partidul poporului, care nici nu lansase vreodată promisiuni mincinoase, nici nu rezolvase cu dușmănie, în decursul guvernării sale trecute, chestiunile minoritare. Partidul poporului, gândindu se în chip normal la problemele guvernării sale viitoare, nu putea să refuze încheierea unui acord cu minoritatea maghiară, examinând din punct de vedere al interesului statului român revendicările acesteia.

Între timp, însă, unii din șefii partidului maghiar au căutat alte legături, cu alte partide și grupări politice. Acum de curând, d. Șt. Ugron, președintele celui partid, a încheiat un pact electoral cu guvernul actual în vederea alegerilor comunale, și s'ar fi zis, după noua înfățișare a lucrurilor, că politica ungurească din Ardeal s'a îndreptat spre apele liberale. Anumite fapte, pe care ne mulțumim să le numim ciudate, dovedesc însă cu prisosință că situația nu e tocmai atât de clară. Așa de pildă, l-am văzut pe d. Iosif Sândor, care e unul din vice-prezidenții partidului maghiar, participând și toastând la banchetul opoziției unite după alegerile comunale din Cluj, deși partidul maghiar a luptat în aceste alegeri alături de partidul liberal...

Orice s'ar spune, așa ceva nu se prea obișnuiește. E o confuzie, care ar trebui lămurită. Partidul maghiar are nevoie de o clarificare a atitudinii sale, și acesta în interesul populației pe care vrea s'o reprezinte. Alminteri, toate frământările sale se vor irosi într'o sterilă și perpetuă ezitare.

Iarăș legea electorală. — Publicul nostru cititor a fost neconținut în-

după în eroare de așa numitele gazete democratice. Fiecare fapt politic, proiectat în oglinda strâmbă a acestor comentatori interesați, e transmis mai departe denaturat, exagerat sau mutilat. Șantajul și reaua credință colaborează pe fiecare pagină de tipar, pentru a schimba înțelesul tuturor evenimentelor vieții noastre publice.

Așa s'a petrecut și cu noua lege electorală, despre care s'a zis că e un soi de născocire drăcească, a reacțiunii, grație căreia orice guvern rămas în minoritate la alegerile pentru Parlament primește, totuși, majoritatea locurilor din Cameră și din Senat. Cătăneanul, uluit de calculele complicate ce i se servesc la ultima oră, nu înțelege prea bine unde se ascunde scamatoria, dar, tot repetându-i-se de două ori pe zi același lucru, sfârșește aproape prin a crede, că într'adevăr un complot se urzește în umbră pentru a-l despoza de dreptul său de vot.

Când colo, realitatea nu e tot așa. Scopul noii legi electorale e să asigure o cărmuire liniștită partidului care a obținut în alegeri cel mai mare număr de voturi, reducând posibilitatea partidelor de opoziție să saboteze lucrările Corpurilor legiuitoare. În împrejurările actuale, România-intregită se află în prezența unui prea mare număr de partide, cari până acum n'au reușit nici să se absoarbă, nici să se înțeleagă între ele. Țara nu poate fi lăsată la discreția acestor forțe dispartate, născute din exploatarea sistematică a demagogiei, cari pot să dea la un moment dat un vremelnic guvern de coaliție, ca cel din iarna anilor 1919-1920, dar cari nu vor isbuti niciodată să ofere continuitatea de guvernământ pe care o cer interesele statului românesc, de curând încheșat în granițele actuale.

Noua lege electorală nu face altceva, prin urmare, decât acordă ma-

iorități absolute în Parlament, indispensabile guvernării, partidului care a câștigat și altfel, în alegeri, majoritatea relativă a mandatelor. Atât, și nimic mai mult. Nu vedem întru cât acest principiu vatamă cu ceva dezvoltarea democrației. Oare democrația trebuie să însemne, numai decît, zăpăceală, nesiguranță și sterilitate?

Apropieri ignobile. — În cel mai nou număr al revistei *Cosinzeana*, d. Sebastian Bornemisa publică un articol cu titlul de mai sus, relevând pe de o parte tovarășia în alegerile comunale a unora dintre partidele noastre politice cu ungurii, sașii, socialiștii și evreii, iar pe de altă parte apropierea de cultura maghiară a unora dintre cărturarii noștri din Ardeal. Pornind dela reprezentarea pe scena Teatrului Național din Cluj a comediei lui Meryhért Lengyel: „Antonia”, d. Bornemisa scrie:

— „Nu discutăm aici nici valoarea estetică a acestei piese și nici dacă hotărârea de a o aduce pe scenă a fost sau nu nimerită, ci examinăm lucrurile din punctul de vedere al rezultatului ei și al ecoului pe care ea l'a trezit în sufletele românești. Publicul clujan a aplaudat cu o freneză ciudată ciardașul și cântecele ungurești din actul al doilea, și de pe fețele tuturor se descifra o mulțumire sufletească rară, care părea că a stat ani de zile înăbușită undeva într'un tainic colț al inimilor, și acum se revărsa în toată sălbătăcia ei. Ce înseamnă aceasta, dacă nu o afinitate încă prea vie și primejdioasă de cultura ungurească, sub care geme astăzi cea mai înaltă pătură socială românească din Ardeal?”

Fără îndoială, *Cosinzeana* are, în această privință perfectă dreptate.